

על עבודות דחק — ראש מערכת „העולם הזה“ יצא לברך ממנו ראשון מדוע ואיך

בונדר דחק!

פניו של מזכיר הלשכה. שמו תייר, כנראה. הוא ניסה לדבר מעל לרעם הקולות: „אני אקרא את השמות.“ הודיע, „אם תשמרו על השקט ילך הכל מהר. תיכף ירד גשם ולא כדאי שתירטבו בחוץ!“

„תן לי נקיון!“ צעק משהו לעברו. „אני לא רוצה קרן-קיימת!“ קרא שני. תייר לא התרגש. בקול נמוך התחיל לקרוא שמות. „מרקוביץ; פינרמן!“ כולם הביטו בקנאה באנשים המאושרים; הפתקים הירוקים שתייר העביר אליהם מעניקים להם את העבודה הנכספת ביותר: במחלקת-הנקיון של עיריית חיפה. תייר המשיך: „ברקוביץ!“

„רק חוזוים מקבלים נקיון!“ צווח קול מרוקאי רחוק-מריחות.

„אין כאן חוזוים או שחורים“, השיב המזכיר השחרחר, מרוקאי אף הוא, בקול שאינו מתרגש, „כולם יקבלו עבודה.“ והמשיך: „קנטור, אבולעפיה, שמש...“ הרשימה הסתיימה. העיריה אינה זקוקה לפועלי-נקיון נוספים.

★ ★ ★

הג'נרלמן הוא פועל

המזכיר המשיך לחלק פתקים ירוקים. „אבו-סלים, קרן-קיימת... כהן משה, קרן-קיימת... דואק אל —“ הוא לא יכול היה להמשיך. אבו-סלים, אותו מארוקאי רחב-גרם

מה התחננה של בית אבן דירקומתי; בחזיתיה דלת ברזל נעולה ושני אשנבים בתוך שני חלונות ברזל. מאחור: דלת ברזל נעולה אף היא, המסוגלת לעמוד בפני כל התפרצות זעם של מובטלים. הפקידים יגיעו רק בעוד שעה-יחצי או שעתיים, אולם תריסר דמויות מכורבלות הצטופפו בחצר. וכי יש משהו יותר חשוב לעשות?

התקרבות לקבוצת דוברי-ערבית. במרכז עמד גבר צנום, מהיר-תנועה, בעל עיניים פקחיות. הוא דיבר במיבטא מצרי שוטף. „חדש?“ הפסיק האיש לרגע-קט את סיפורו, כדי לשאול אותי. „כן, ממצרים. שנתיים בארץ.“

„הנה, עוד אחד שלא אוהב את גמאל עבד אל-נאצר!“ קורא בעברית לעבר כל הנאספים. ואלו: „אתה עוד תתגעגע לימים הטובים של אלכסנדריה.“ הוא פרש את חסותו עלי, והתחיל להרצות לי על מינהגי המולדת החדשה — ובפרט על מינהגי חיפה. „כאן, חביבי, צריכים לצעוק. אם לא תצעק, ישלחו אותך לעבוד בטוריה. תצעק — תקבל עבודה טובה.“

„מהי עבודה טובה?“

„יש הרבה. הכי טוב זה פועל-נקיון בעיריה.“ חלום צנוע מאד, לאדם אשר לפני חמש שנים היה מרפא-שיניים בקהיר.

„ואל תשאל פה על המוסר“, המשיך. „יש לך אשה? שמור עליה באלף עיניים. בחיפה

„עבודה! עבודה!“ צועקים עשרות המובטלים, הנדחקים לאשנב לשכת הע' בודה בחיפה, בעת חלוקת העבודה החודשית. רבים מאלה ססודורו בעבודות ייעור של הקרן הקיימת ויתרו על העבודה המפרכת, העדיפו לשבת בטלים בבית.

זה דבר נורא. אין שום בושה. הנה, לפני כמה ימים, כתבו בעתון על אחד בעל חנות בהדר, שהיה לו אלבום עם תמונות של 200 נשים. מה זה יפות? כמו הירח! כשהיה נכנס אליו גבר שעשה רושם שהוא חזק, היה מראה לו את האלבום ושואל אותו: רוצה? בלי כסף, הלקוח היה בוחר איזו אשה שרצה והסוחר היה קובע לו פגישה עם האשה. הלקוח היה בא לדירת-לוקסים, ושם חיכתה לו האשה, כולה מוכנה. אם היה מאהב טוב וסיפק אותה, היה הסוחר מקבל 15 לירות מהאשה. אם היה טוב כפליים — הסוחר היה מקבל 30 לירות. יש נשים שהיו יוצאות כל כך מבסוטות מהפגישות האלה, שהיו משלמות 50-40 לירות לסוחר. והגבר שבא אליהן היה יוצא גם כן מבסוט. קיבל אשה בלאש. כשהדבר נודע, התקהלו המון אנשים סביב החנות. גם הם רצו.

★ ★ ★

„רק חוזוים מקבלים!“

מדי רגע גדלה הצפיפות בחצר. כי יום זה היה היום האחרון של החודש, היום בו מחלקת הלשכה עבודת-דחק למשך כל החודש הבא. גשם קל החל מטפטף. משהו דמק על דלת הברזל. „נו, מתי תתחילו כבר?“ צעק מבעד לאשנב. מבפנים אפשר היה להבחין בראשיהם של שני פקידים. הם לא שמו לב לנעשה בחצר.

השיחה אחידה כמעט: עבודה. גם הדעות אחידות: כל עבודה עדיפה על עבודת-ייעור של הקרן הקיימת. „קרן-קיימת?“ שאל מובטל אחד, שחלה מרומניה לפני 12 שנה, „טפו! זה לא עבודה, זה יופט! עובדים כמו סוסיים, בשביל חמש לירות ליום! טפו! אני מעדיף לשבת כל החודש בבית ולא לעבוד בקרן-קיימת!“

עיראקי בעל זקן שיבה מילמל בין חניכיים חסרות-שיניים: „קרן-קיימת? אלה יחרב ביתם! הירגים אותנו, מתים!“ כולם ניבאו לי שחורות. „אתה חדש כאן, בטח ידפקו אותך ישר לקרן-קיימת. אל תסכים. תגיד שאתה חולה. שאין לך רגל. מה שאתה רוצה. אבל אל תלך לקרן-קיימת. עומדים לך על הראש כל היום וצועקים יאללה יאללה, תעבוד עד שתצא לך הנשמה.“

לפתע עלתה קריאה אדירה: „תייר! תייר! תן לי סידור! תייר!“ מעבר לאשנב נראה

„לעבוד!“ מצווה ראש הקבוצה אברהם לשלום כהן (מימין), ומראה לו את הטכניקה הפשוטה אך המפרכת של תילול אדמה מסביב לשתייל אורן. בשטח זה אפשר למלא את הנורמה בשמונה שעות רק אם עובדים קשה.

שנועד להיות שכני במשאית הדחוסה, לא הסכים בשום אופן. „לא רוצה! לא רוצה! קרן-קיימת חרא! תן לי נקיון!“

תייר ניסה להתעלם מן ההפרעה. אבו-סלים לא הניח לו. הוא אחז בסבכת הברזל של החלון ונראה היה כאילו יקרע אותה לגזרים. „קרן-קיימת לא בשבילי! לא רוצה קרן-קיימת.“ הוא המשיך לצעוק בבליל של עברית וערבית רחיות בהברת ארץ מולדתו. תייר השיב לו בערבית מרוקאית, אך נסיון ההרגעה נכשל. המובטלים האחרים, חסרי-סבלנות, התערבו, דחפו את אבו-סלים העקשן. תייר התעלם מקריאות-הביניים הקצובות של אבו-סלים, המשיך לחלק פתקים. אלא שעם כל פתקה, גברה מקהלת המחאות. איש לא קיבל ברצון את עבודת היעור.

ואז נפתחו ארובות השמים. מטר כבד, מלווה בברד, ניתך על ראשי המצטופפים בחצר. הם המשיכו לעמוד במבול, צועקים לעבר תייר. לבסוף נפתחה אחת הדלתות של הדירה, ונחשול המובטלים נהר פנימה לחפש מחסה מן הגשם. „איות חיות!“ נשמע קול אומר בצרפתית, וכעבור דקה: „ככה זה החיים בפלסטין.“

המדבר היה גבר צנום, בעל שיער מסורק למשעי ושפם דקיק אלא-אירול פלון. על גבי חליפתו האפורה לבש מעיל-גשם מהודר. אותו בוקר רק התפלאתי על שאיש כל כך אלגנטי דחק בין לבושי-הסחבות; בפגישות מאוחרות יותר נודע לי סיפורו — הנשמע כאילו נלקח מתוך רומאן של בלזאק. על מנת לא לגלות את זהות האיש, אקרא לו כאן ברגמן ואשנה כמה מן הפרטים האישיים.

ברגמן נולד ברוסיה, לפני 55 שנה. לדבריו, היה בן לאחת המשפחות היהודיות העשירות, שהצליחו לברוח מרוסיה, בפרוץ המהפכה הקומוניסטית. המשפחה השתקעה בפאריס והצעיר גדל בחברת המהגרים הרוסיים הלבנים. הוא התחתן ואחרי 32 שנה בצרפת החליט לעלות לישראל. זה היה לפני 15 שנה. הוא הצטרף לקיבוץ בגליל העליון, עבר משם לעבוד באחת החברות התעשייתיות הגדולות במיפרץ חיפה. עשר שנים עבד שם, עד אשר חלה ואיבד את כושרו הגופני. הוא פוטר, קיבל סכום נכבד כפיצויים.

ברגמן השקיע את כל הסכום, בתוספת חסכוניותו, בקניית בית יפה על הר הכרמל, בסביבה מכובדת מאד. „אבל בית אי-אפשר לאכול“, סיפר. הוא החל מתפשט עבודה, הגיע ללשכת-העבודה; בגילו לא נמצאה לו אלא עבודת-דחק. „כפי שאתה רואה, אותי“, התחדה